MEMORANDUM

PROVINCIE :: UTRECHT

DATUM	24-3-2020
AAN	Leden van de Statencommissie Omgevingsvisie
VAN	Gedeputeerde Staten
ONDERWERP	Verwerking inbreng Statencommissie d.d. 15 januari 2020 betreft bijlage 6 bij de statenbrief 'Ontwerp Omgevingsvisie provincie Utrecht en Ontwerp Omgevingsverordening provincie Utrecht'

In uw commissie van 15 januari jl. heeft u diverse vragen gesteld en suggesties ingebracht ten behoeve van de Ontwerp Omgevingsvisie en -verordening. Veel van deze reacties zijn ook door andere partijen ingebracht. Dit vindt u terug in de reactienota. Specifiek gericht op uw inbreng willen wij hier aangeven hoe we om zijn gegaan met de volgende door u ingebrachte onderwerpen. Dit overzicht is aanvullend op de technische vragen uit de commissie die apart beantwoord zijn en behandeld zijn in de commissievergadering van 19 februari jl..

Aangedragen onderwerpen	Verwerking hiervan in Omgevingsvisie, Omgevingsverordening
Is er voldoende ruimte voor meervoudig ruimtegebruik of regelen wij het te veel dicht? Kunnen we slimme combinaties echt mogelijk maken?	Veel opgaven zijn combineerbaar. Dit is versterkt aangegeven in de Omgevingsvisie. Het realiseren van integraliteit tussen de verschillende ambities vindt plaats in de (regionale) gebiedsuitwerkingen. Hier komen de diverse opgaven bij elkaar en kan er samen met diverse partijen gewerkt worden aan slimme combinaties en oplossingen. Zie hiervoor ook hoofdstuk 5 van de visie. Ook de flexibiliteit in de verordening ondersteunt het maken van slimme combinaties. Deze flexibiliteit zit in de regels zelf, in de mogelijkheid ontheffing van instructieregels te verlenen (via plussen en minnen), de hardheidsclausule toe te passen en via het experimenten-/ innovatie-artikel. Concluderend maken we dit niet alleen mogelijk, maar stimuleren we dit ook en moedigen we dit aan.
Hoe gaat provincie sturen en prioriteren? Wat als we er niet uitkomen in goed overleg?	Bij de basis voor het Omgevingsbeleid in hoofdstuk 3 van de Omgevingsvisie gaan wij in op de sturingsfilosofie en provinciale rol. Wij streven naar draagvlak en consensus, omdat voor de opgaven samenwerking nodig is. Echter, indien nodig nemen we onze verantwoordelijkheid en hakken we knopen door.
Wat wordt verstaan onder het provinciaal belang, waar zien wij echt onze toegevoegde waarde?	Per thema is in de Omgevingsvisie het provinciaal belang aangegeven. Per belang is gemotiveerd waarom dit een belang is op provinciaal niveau. Wij hebben de formulering hiervan nogmaals bekeken op duidelijkheid en daar waar nodig aangescherpt.
Kunnen de ambities scherper geformuleerd en onderbouwd worden?	De ambities hebben wij in de fase van Concept ontwerp Omgevingsvisie naar Ontwerp Omgevingsvisie waar mogelijk scherper geformuleerd. Twee voorbeelden: - voor externe veiligheid (4.1) is aangegeven dat we geen toename van het risico willen i.p.v. dat we het risico willen beperken. Daarmee is het doel scherper, beter meetbaar en beter toepasbaar geworden. - We hebben de passage 'goede bereikbaarheid' (4.5.) herschreven, om beter te onderbouwen wat we hiermee bedoelen. - Bij houtopstanden (4.7) stond dat we wilden bereiken dat er voldoende zijn. Dat hebben we aangescherpt tot houtopstanden die bijdragen aan schone lucht, landschappelijke kwaliteit, hogere biodiversiteit en CO_2-vastlegging. Ook dit maakt het beter toepasbaar en meetbaar.

Sluiten de visie en de verordening wel goed op elkaar aan? Visie richt zich op samenwerken, verordening stelt regels?	De Omgevingsvisie en regels in de verordening hebben wij in de fase van Concept ontwerp naar Ontwerp dichter bij elkaar gebracht. In de omgevingsvisie worden verschillende provinciale instrumenten onderscheiden, te weten 'stimuleren/participeren en realiseren' (meestal via een programma), 'reguleren' en tenslotte 'informatie en communicatie'. Indien het instrument 'reguleren' wordt ingezet staan er regels in de verordening.
Kan er meer aandacht gegeven worden aan flexibiliteit in de verordening?	In de regels van de verordening is al veel flexibiliteit opgenomen door te werken met instructieregels waarin afwegingsruimte zit. Daarnaast is de flexibiliteit door het opnemen van de volgende afwijkingsmogelijkheden vergroot: (1) de mogelijkheid tot het verlenen van ontheffing (voor instructieregels voor gemeenten en waterschappen) en het toepassen van de (2) hardheidsclausule (voor algemene regels). (3) Ook wordt ruimte geboden voor experimenten en innovaties. Via een afweging met plussen en minnen kan afgeweken worden van regels. Dit moet uiteraard goed onderbouwd worden. Tussen concept Ontwerp en Ontwerp is dit verder uitgewerkt en verduidelijkt, mede n.a.v. opmerkingen uit uw commissie. Verder biedt ook het werken met de verordening straks flexibiliteit, bijvoorbeeld bij regionaal programmeren voor wonen en werken waarvoor u via het afwegingskader uitbreidingslocaties kaders heeft meegegeven.
Nadere definitie van ruimtelijke kwaliteit, kwaliteit en omgevingskwaliteit. Hoe wordt kwaliteit afgewogen en geborgd?	In de Omgevingsvisie en -verordening hebben we t.o.v. van de Structuurvisie de slag gemaakt naar Omgevingskwaliteit. Dit vormt een basis voor al ons beleid en is als voorwaarde opgenomen in diverse regels. Ruimtelijke kwaliteit in de visie (en in de Omgevingswet) is daarmee onlosmakelijk onderdeel van omgevingskwaliteit. We hebben hierin tussen concept Ontwerp en Ontwerp op basis van o.a. uw reacties nadere stappen gezet. Zo hebben wij in het hoofdstuk over uitvoering een paragraaf over omgevingskwaliteit opgenomen. Een definitie van Omgevingskwaliteit hebben wij in de Omgevingsvisie en de -verordening opgenomen. Via samenwerking en maatwerk geven we hier invulling aan en we hebben instrumenten hiervoor, zoals de Kwaliteitsgids Utrechtse Landschappen. Met deze manier van werken hebben we gekozen voor een balans tussen helderheid geven via regels en kaders, flexibiliteit en interpretatieruimte bieden in de uitvoering.
Er is meer aandacht nodig voor circulariteit en klimaatadaptiviteit.	Het beleid voor deze thema's is verder aangevuld in hoofdstuk vier van de Omgevingsvisie. Ze komen ook bij meerdere thema's en paragrafen terug. Ook krijgen beide thema's een doorwerking in de programma's en zijn ze in de Omgevingsverordening bij de regionale programmering wonen en werken expliciet toegevoegd.
Ambities voor gezondheid en inclusieve samenleving mogen sterker geformuleerd worden. Maak duidelijk hoe we als provincie kunnen bijdragen aan inclusiviteit / Gezonde leefomgeving.	Een gezonde en veilige samenleving loopt als een rode draad door de omgevingsvisie. 1 van de 6 hoofdprincipes waar we naar streven bij de ontwikkeling van een gezonde en veilige leefomgeving is onder andere dat de ruimtelijke inrichting bijdraagt aan een inclusieve samenleving. Deze principes hebben we verplaatst naar het begin van hoofdstuk 4 (Gezonde en veilige leefomgeving). Concreet komt dit o.a. aan de orde bij milieu en gezondheid, recreatie, toerisme en natuur (uitnodigend voor ontmoeting, ontspanning en beweging), bij de ruimte voor wonen en leven (inclusiviteit en 'een woning voor iedereen'), bij 'duurzaam, gezond en veilig bereikbaar' en duurzame landbouw (gezond voedsel, etc.). Wij werken hierin samen met gemeenten. We dragen bij of ondersteunen waar gewenst en volgen op welke manier gemeenten van hun bevoegdheden gebruik maken voor het realiseren van een gezonde en veilige leefomgeving.

Er zou een knip moeten komen tussen de interne woningbehoefte en de externe woningbehoefte.	In de Omgevingsvisie wordt, conform de besluitvorming over het Koersdocument, uitgegaan van het volledig accommoderen van de woningbehoefte. Eventueel is inzicht te geven in de omvang van de 'eigen' woningbehoefte en de 'externe' woningbehoefte. Gezien (Europese) regelgeving, vrij verkeer van goederen en diensten, kunnen we alleen sturen op de omvang van het woningbouwprogramma (plancapaciteit). Minder woningen betekent dus dat de druk op de woningmarkt toeneemt, met daarbij een verergering van de knelpunten op de woningmarkt. In het proces van regionale programmering wonen en werken bespreken we met gemeenten de gewenste omvang en de kwalitatieve aspecten van het toekomstige woningbouwprogramma.
Heb ook aandacht voor de groene ontwikkeling i.r.t. woningbouw.	We hebben hier op verschillende plekken in de Omgevingsvisie aandacht voor. Om het belang hiervan te benadrukken, hebben we een verwijzing toegevoegd naar het in ontwikkeling zijnde samenwerkingsprogramma om hier meer slagkracht in te bereiken.
De visie op de auto wordt gemist.	De auto speelt nog steeds een belangrijke rol in de bereikbaarheid. Met name de provinciale wegen hebben onze aandacht. Daar waar sprake is van onvoldoende bereikbaarheid ondernemen wij actie. Dit is opgenomen in de Omgevingsvisie en werken wij uit in het Mobiliteitsprogramma.
Hoe kunnen de Staten een rol krijgen bij het toewijzen van experimenteerruimte?	Het van toepassing verklaren van het artikel 'experimenteerruimte', artikel 1.7, is in de Omgevingsverordening een bevoegdheid van GS. Dit gebeurt op basis van een gezamenlijk opgesteld kader. Wij zullen u tijdig, middels een Statenbrief op de hoogte brengen van een eventuele toepassing.
Is de blauwe omgevingsvisie en de afstemming met waterschappen voldoende meegenomen?	De Utrechtse waterschappen zijn het afgelopen jaar intensief betrokken geweest bij het opstellen van de omgevingsvisie. De Utrechtse waterpartners (vier waterschappen, drie drinkwaterbedrijven en RWS Midden-Nederland) hebben het ambitiedocument 'gezamenlijke inbreng voor de provinciale omgevingsvisie Utrecht' (juni 2019) opgesteld. Dit ambitiedocument is input geweest bij het opstellen van de omgevingsvisie. Daarnaast hebben zij een ambtenaar gedetacheerd bij de provincie die in het team voor de Omgevingsvisie en -verordening volop heeft bijgedragen aan de totstandkoming van de stukken.
Is participatie voldoende meegenomen?	Bij de ontwikkeling en uitvoering van de provinciale omgevingsvisie- en verordening betrekken wij inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners en medeoverheden. Een beschrijving van het participatieproces voor de toekomst is toegevoegd aan Hoofdstuk 6 van de Omgevingsvisie.
Wat houden de programma's in?	De uitwerking in programma's is een opgave die op de visie volgt. Vanzelfsprekend beschikken we nu al over diverse documenten die onder de noemer beleidsprogramma's en uitvoeringsprogramma's gevat kunnen worden. Deze zijn opgenomen in de tabellen in de paragrafen van hoofdstuk 4. Daarnaast kondigen we daar nieuwe programma's aan. Al deze programma's worden binnen twee jaar na vaststelling van de Omgevingsvisie opgesteld of omgevormd tot programma's onder de Omgevingswet en gekoppeld aan de Omgevingsvisie. Hiermee wordt tegelijkertijd ook gewerkt aan een logische en transparante structuur voor de programma's. Voor ieder programma vindt jaarlijkse tot tweejaarlijkse monitoring plaats om te kunnen bepalen of de doelen van de programma's tijdig worden bereikt. Als dit niet het geval is, passen we de programma's hierop aan.

Samenhang/ balans natuur en landbouw: waarom staan deze in 1 paragraaf?	Landbouw en natuur komen bij elkaar in het landelijk gebied en zijn beeldbepalende ruimtegebruikers daarvan. In paragraaf 4.7 hebben we hierover opgenomen: '*Wij verwachten dat natuurinclusieve vormen van landbouw, die beginnen met een gezonde bodem en optimaal gebruik maken van natuurlijke processen, de biodiversiteit zowel in het agrarisch gebied als in de natuurgebieden, positief zullen beïnvloeden*'. Dit is conform hetgeen in het Koersdocument en het coalitieakkoord hierover is opgenomen.
Woningbouw en regionale programmering: veranker in de verordening wat minimaal moet worden vastgelegd bij regionale programmering.	De basisprincipes zijn in de verordening toegevoegd. Voorts is aangevuld wat er in de regionale programmering voor wonen en werken moet worden meegenomen. Ook zijn de definities van regionaal programma woningbouw en werklocaties toegevoegd aan de verordening. Tenslotte wordt in de toelichting op artikel 9.13 verwezen naar het Besluit kwaliteit leefomgeving. Dit artikel zegt dat de 'duurzame verstedelijkingsladder' moet worden toegepast.
Programmering: hoe pakken we dit samen met gemeenten op en hoe worden de Staten betrokken?	Dit komt aan de orde bij vaststelling van het kader voor regionale programmering wonen en werken (gepland juni PS). U heeft hierover reeds een apart memo met planning ontvangen.
Wat betreft recreatie mee laten groeien met woningbouw: kunnen we hier ook op gaan sturen, bijv. door fondsvorming (zie voorbeelden hiervan in Woerden en Bunschoten).	Voor uitbreidingslocaties is in de Omgevingsverordening een regel opgenomen die voorziet in een evenredige ontwikkeling van 'rood' en 'groen'. De wijze waarop dit wordt bewerkstelligd, wordt niet geregeld en is iets wat nader verkend zal worden. Fondsvorming zoals dat in Woerden en Bunschoten wordt toegepast is daarbij één van de opties. Zie verder ook het vorenstaande onder 'Aandacht voor de groene ontwikkeling i.r.t. woningbouw'.
Hoe zorgen we voor voldoende betaalbaar bouwen?	In de Omgevingsvisie is aangegeven en in de Omgevingsverordening is geborgd dat 50 % van de nieuw te bouwen woningen valt onder de segmenten sociaal en middelduur. Via de regionale programmering gaan we dit in beeld brengen en hier op sturen, in nauwe samenwerking met o.a. gemeenten en woningcorporaties.